

Суть запропонованого алгоритму для виконання цього ранжирування полягає в такому. Шукаємо рядок матриці D , всі елементи котрого є рівними чи більшими одиниці. Нехай цей рядок має номер k . Відповідній цьому рядку країні присвоюємо перший ранг і виключаємо з подальшого аналізу. Далі знову шукаємо рядок матриці D , всі елементи котрого є рівними чи більшими одиниці, за винятком елемента, який стоїть у k -у стовпці. Відповідній цьому рядку країні (нехай це буде рядок з номером l) присвоюємо другий ранг і виключаємо з подальшого аналізу. Після цього знову шукаємо рядок матриці D , всі елементи котрого є рівними чи більшими одиниці, за винятком елементів, які стоїть у k -у та l -у стовпцях. Відповідній цьому рядку країні присвоюємо третій ранг і т.д. Почергово присвоївши ранги $n-1$ країні і виключивши їх з подальшого аналізу, країні, що залишилась присвоюємо ранг n . Внаслідок, всі досліджувані країни будуть ранжировані за рівнем економічного добробуту їхнього населення.

Таким чином, внаслідок виконаного дослідження встановлено, що незважаючи на значний доробок науковців у питанні вимірювання економічного добробуту населення країни, на сьогодні відсутні ефективні методики, які давали б змогу остаточно вирішити цю проблему. Запропонований у роботі алгоритм ранжирування країн за рівнем економічного добробуту їхніх домогосподарств є ще одним підходом до вирішення розглянутої проблеми. Він буде корисним міжнародним організаціям для виконання розрахунків у разі зіставлення країн за добробутом їхнього населення.

Література

1. Приймак В.І. Регіональні ринки праці України: трансформація та механізми регулювання : монографія / В.І. Приймак. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 256 с.
2. Skorupka D. Neural Networks in Risk Management of a Project / D. Skorupka // 2004 AACE International Transaction, (CSC.1.51 – CSC.1.57), The Association for the Advancement of Cost Engineering, USA. – Washington, 2004. – Pp. 23-29.
3. Приймак В.І. Нечітке оцінювання рівня економічного добробуту домогосподарств / В.І. Приймак // Економіка: реалії часу. – 2011. – № 1 (1). – С. 149-158.
4. Агапова І.І. История экономической мысли / И.И. Агапова. – М. : Ассоциация авторов и издателей "ТАНДЕМ". Изд-во ЭКМОС, 1998. – 248 с.
5. Пигу А. Экономическая теория благосостояния : пер. с англ. / А. Пигу. – М. : Изд-во "Прогресс", 1985. – Т. 1. – 236 с.
6. Приймак З. Макроекономічний аналіз доходів домогосподарств країн східної Європи / З. Приймак // Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. – Сер.: Економічна. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2010. – Вип. 42. – С. 529-538.
7. Людський потенціал: механізми збереження та розвитку : монографія / НАН України. Ін-т економіки промисловості / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін. – Донецьк, 2008. – 468 с.
8. Skorupka D., Hastak M., Identification and Analysis of Risk Indicators of an Increase in Construction Project Costs, Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej 602, Budownictwo Ładowe, Nr 59, KLiW PAN. – Krynica, 2006. – S. 223-230.
9. Skorupka D., Risk Management in Building Projects, AACE International Transaction, (CSC.1.91 – CSC.1.96), The Association for the Advancement of Cost Engineering, USA, Orlando 2003. – Pp. 123-125.
10. Ігнатюк А.О. Методичні підходи до вимірювання розвитку суспільного добробуту / А.О. Ігнатюк. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_34/Zmist/6PDF.pdf
11. Human Development Report 2011. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.mfa.gov.ua>. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.hdr.undp.org>
12. Конституція України: від 28 червня 1996 р., № 2222-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

Приймак В.І., Голубнык О.Р. Ранжирование стран по уровню экономического благосостояния их населения

Проанализирована эволюция экономических теорий благосостояния населения. Исследованы методологические подходы к измерению экономического благосостояния домашних хозяйств. Сформирована система показателей, что позволяет адекватно оценить благосостояние населения страны. Предложен алгоритм ранжирования стран по уровню экономического благосостояния их населения, который учитывает покупательную способность доходов их домохозяйств.

Ключевые слова: экономическое благосостояние, благосостояние населения, доходы населения, потребительская корзина, паритет покупательной способности.

Przyimak V.I., Golubnyk O.R. Ranging of countries on the level of economic welfare of their population

The evolution of economic theories of welfare is analyzed. Methodological approaches to measuring economic welfare of households are investigated. The system of indicators, allowing adequately estimate the welfare population is formed. The algorithm of ranking countries in terms of economic welfare of their population is proposed, which takes into account the purchasing power of income of their households.

Keywords: economic welfare, welfare, income, basket of consumer goods, purchasing power parity.

УДК 338.246

Проф. Т.Г. Васильців, д-р екон. наук;
магістрант А.А. Литвинчук – Львівська КА

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто поняття життєздатності. Встановлено основні параметри, які дають змогу оцінити рівень життєздатності підприємства. Виявлено взаємозв'язок зазначеного поняття з фінансовою стійкістю та визначено причини впливу на неї.

Ключові слова: життєздатність підприємства, параметри життєздатності, фінансова стійкість, платоспроможність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах жорсткої конкуренції важливим є ефективне функціонування підприємства, тобто визначення його життєздатності. Ця категорія охоплює широкий перелік властивостей, без наявності яких здійснення діяльності буде неможливим. Умовою життєздатності та основою стабільності стану є стійкість підприємства. Ефективне управління фінансовою стійкістю дає змогу підприємству адаптуватися до умов зовнішнього середовища. Саме тому достатньо актуальним є завдання дослідження забезпечення життєздатності підприємства.

Мета роботи полягає у дослідженні теоретико-методичних та прикладних аспектів забезпечення життєздатності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення життєздатності підприємства пов'язане з вирішенням сукупності проблем економічної безпеки, адаптації, ефективного функціонування та розвитку підприємств у реальних умовах. Ці проблеми порушено у багатьох працях, як вітчизняних, так і закордонних вчених. Однак сьогодні ще не створено загально визнаної теорії життєздатності підприємства, практичне застосування якої дозволило б істотно прискорити процеси адаптації підприємств до реальних умов існування.

Життєздатність підприємства характеризується таким станом його внутрішньо-економічної системи, за якого вона здатна до самостійного ефективного функціонування незалежно від зміни зовнішніх умов. Життєздатність підприємства – це сукупність властивостей, що забезпечують існування і розвиток підприємства в реальних умовах зовнішнього середовища та які виявляються у взаємодії з нею [4, с. 113]. Життєздатність досягається, коли продукція підприємства, його капітальні та поточні витрати, рівень продажу й цінова політика забезпечують такий рівень економічної рентабельності підприємства, що відповідає сучасним умовам господарювання.

Кожен "параметр життєздатності" залежить від великої кількості показників, що створюють передумови для підтримки життєздатності (далі – показників-індикаторів), синтезус результати певної сукупності бізнес-процесів, що відбуваються на підприємстві. Наслідком порушення життєздатності підприємства, проявом чого є недотримання певних параметрів життєздатності або погіршення показників-індикаторів життєздатності, є виникнення спочатку окремих кризових явищ, а потім (по мірі їх накопичення) кризового стану підприємства як мікроекономічної системи.

На основі наявних методик діагностики життєздатності підприємства було виокремлено перелік основних показників-індикаторів, що використовуються для оцінки рівня життєздатності, які доцільно поділити на п'ять основних груп: показники майнового та техніко-технологічного стану; показники ліквідності; показники платоспроможності; показники ділової активності; показники рентабельності підприємства.

Життєздатність підприємства як мікроекономічної системи та суб'єкта господарювання ринкових відносин обумовлюється дотриманням певних "параметрів життєздатності", під якими розуміють найважливіші характеристики внутрішнього стану підприємства, порушення яких призводить до економічної загибелі підприємства – самостійної або примусової ліквідації.

Параметрами життєздатності використовують такі характеристики:

- 1) наявність чистих активів підприємства (різниця між ринковою вартістю наявних активів та обсягами зобов'язань) в обсягах, що відповідають державним вимогам та (або) цільовим параметрам діяльності;
- 2) наявність активів для забезпечення виконання зобов'язань щодо повернення позикового капіталу та забезпечення необхідного рівня ліквідності активів, які фінансуються за рахунок позикових коштів (у кореспонденції з термінами виконання зобов'язань щодо повернення позикового капіталу);
- 3) забезпечення фінансової рівноваги, тобто здатності до генерування грошових надходжень в обсягах та у терміни, достатніх для фінансування грошових витрат, пов'язаних з операційною, інвестиційною діяльністю підприємства;
- 4) забезпечення беззбиткової діяльності або досягнення цільових показників господарсько-фінансової діяльності відповідно до поставлених стратегічних цілей та завдань підприємства (найчастіше забезпечення отримання певного цільового рівня рентабельності власного капіталу та (або) обсягів прибутку).

Життєздатний стан господарської системи підприємства має місце тільки в разі сумісної наявності усіх 4-х параметрів життєздатності. Більшість науковців, що вивчають проблеми забезпечення життєздатності підприємства, ототожнюють життєздатність з фінансовою стійкістю [1].

Фінансову стійкість у сучасній ринковій економіці найбільш об'єктивно варто розглядати як комплексну категорію, яка розкриває фінансовий стан підприємства, його ресурсний потенціал, здатність забезпечувати можливості його функціонування і розвитку при збереженні платоспроможності. З одного боку, фінансова стійкість підприємства – це надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури. З іншого, досягнення фінансової стійкості підприємства забезпечується досягненням ефективного розміщення економічних ресурсів як потенціалу забезпечення майбутнього функціонування [2, с. 190-191].

Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Її можна розглядати як результуючу категорію, що характеризує рівень стійкості роботи підприємства, його здатність забезпечити стабільні техніко-економічні показники й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі. Рівень фінансової стійкості впливає і на можливості підприємства.

Фінансова стійкість має характеризуватися таким станом фінансових ресурсів, який відповідає вимогам ринку, а їхній розподіл і використання мають забезпечувати розвиток підприємства на основі зростання прибутку й капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику. На фінансову стійкість впливають різні причини – як внутрішні, так і зовнішні:

- виробництво дешевої продукції та надання послуг, які мають попит;
- міцне становище підприємства на ринку;
- високий рівень матеріально-технічної оснащеності виробництва і застосування передових технологій;
- налагодженість економічних зв'язків із партнерами;
- ритмічність кругообігу засобів;
- ефективність господарських і фінансових операцій;
- незначний ступінь ризику в процесі здійснення виробничої і фінансової діяльності тощо.

Фінансова життєздатність підприємства є властивістю підприємства, яка визначає його здатність зберігати і примножувати капітал у процесі взаємодії із зовнішнім середовищем. Доведено, що у фінансовому аспекті взаємодія підприємства і зовнішнього середовища є міжсистемним обміном ресурсами, у процесі якого виявляються властивості підприємства, що формують його життєздатність.

Після досягнення фінансової життєздатності суб'єкт господарювання матиме таку структуру балансу підприємства, за якої показники ліквідності і платоспроможності задовольняють вимоги ринку, а також позбудеться проблем із виплатою кредитів, відсотків за них чи з погашенням інших боргових зобов'язань тощо [3, с. 262].

Невисокий рівень життєздатності більшості вітчизняних підприємств, його перманентність, очікування різкого ускладнення зовнішнього конкурентного середовища, зумовлене передусім переходом ринку з однієї стадії свого

розвитку до наступної, обумовлюють нагальну потребу та своєчасність розроблення і реалізації стратегії забезпечення життєздатності підприємства у найближчі 5 років. Головною метою стратегії визначимо створення умов для безпечного функціонування підприємства, належних показників ефективності його фінансово-господарської діяльності та забезпечення сталого розвитку.

Досягненню цієї мети слугуватиме виконання таких цілей підприємства, як: 1) збільшення обсягів господарської діяльності, а також покращення місця підприємства на ринку; 2) забезпечення прийнятного рівня запасу фінансової безпеки; 3) формування страхового та резервного фонду у розмірі не менше 25 % від доходу; 4) забезпечення належного рівня фінансової стійкості та ліквідності; 5) здійснення інвестицій у техніко-технологічну базу; 6) посилення інноваційності товарів (послуг) та технологічного процесу; 7) покращення системи ризик-менеджменту на підприємстві.

Реалізувати стратегію на практиці можливо лише через чітке усвідомлення та використання засобів її реалізації. Тому з метою виконання цілей стратегії апарату управління підприємствам необхідно реалізувати домінантні заходи, які полягають у такому: 1) покращення якості та підвищення рівня конкурентоспроможності товарів (послуг); 2) постійне планування та моніторинг відхилення фактичного обсягу доходу від розрахункового у критичних обсягах діяльності підприємства; 3) започаткування практики формування резервного та страхового фонду за рахунок виділення на ці цілі визначеного відсотка від чистого прибутку; 4) постійне планування та моніторинг показників фінансової стійкості і ліквідності; 5) планування, проектування та поступова заміна виробничих потужностей; 6) започаткування практики співпраці з навчальними та науково-дослідними закладами, здійснення комунікативних заходів, спрямованих на розробку та впровадження у виробничий процес інновацій; 7) створення відділу ризик-менеджменту та започаткування практики прогнозування і відхилення ризиків за всіма напрямками діяльності.

Істотні зміни на вітчизняному ринку, які очікуються в найближчій перспективі, обумовлюють здійснення змін у політиці управління асортиментом товарів і послуг, які пропонують суб'єкти господарювання. Тому управління реалізацією стратегії життєздатності має бути спрямоване на здійснення змін у товарній політиці за такими напрямками: 1) поступове виведення з виробничої програми окремих видів послуг і товарів відповідно до прогнозованого зменшення місткості ринкового сегменту; 2) нарощування обсягів окремих послуг та продажу товарів по мірі розширення місткості їх цільового сегменту; 3) створення нових виробничих потужностей.

Одним із можливих шляхів вирішення фінансових проблем підприємств та можливостей розширеного відтворення є визначення фінансового стану цього підприємства і розроблення практичних рекомендацій щодо його поліпшення або оздоровлення, можливостей розширення ринку, встановлення взаємовідносин між нинішніми та потенційними партнерами. Важливими аспектами аналізу фінансового результату є розгляд засад управління рентабельністю та прибутковістю підприємства.

Для покращення ефективності управління рентабельністю підприємств необхідно розробляти економіко-математичні моделі визначення оптимальної

виробничої програми, а також здійснено прогнозний розрахунок показників рентабельності.

Висновки. Отже, на сьогодні в Україні проблеми, пов'язані з дослідженням життєздатності, є необхідні для їх вирішення, оскільки життєздатність є важливою умовою здійснення ефективного функціонування підприємства. За умови виконання всіх параметрів життєздатності підприємство омине кризові та небезпечні явища в процесі своєї діяльності.

Література

1. Іщенко С.В. Вдосконалення системи діагностики рівня життєздатності промислового підприємства / С.В. Іщенко, М.Р. Литвиненко, С.О. Лафазан // Ефективна економіка : електронне науково-фахове видання. – 2011. – № 6. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.economy.nayka.com.ua>.
2. Мельник О.М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці / О.М. Мельник // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2010. – № 691. – 188-192 с.
3. Сидорук І.І. Реструктуризація підприємства як основи його економічного зростання / І.І. Сидорук, Т.І. Якимчук / Національний університет водного господарства та природокористування. – Рівне, 2010. – С. 261-266.
4. Шпілевська Г.М. Механізм формування фінансової життєздатності підприємства на основі принципів організації життєздатних систем Стаффорда Біра / Г.М. Шпілевська // Бизнес информ : наук. журнал. – 2010. – № 5 (1). – 113-117 с.

Васильцив Т.Г., Литвинчук А.А. Теоретико-методологические и прикладные аспекты обеспечения жизнеспособности предприятия

Рассмотрено понятие жизнеспособности. Установлены основные параметры, которые позволяют произвести оценку уровня жизнеспособности предприятия. Обнаружена взаимосвязь отмеченного понятия с финансовой стойкостью и определены причины влияния на нее.

Ключевые слова: жизнеспособность предприятия, параметры жизнеспособности, финансовая стойкость, платежеспособность.

Vasylytsiv T.G., Lytvynchuk A.A. Theoretical and methodological and applied aspects of providing of viability of enterprise

the concept of viability is considered in this article. The row of basic parameters which allow to conduct the estimation of level of viability of enterprise is set. Found out intercommunication of the noted concept with financial firmness and certainly reasons of influence on it.

Keywords: viability of enterprise, parameters of viability of enterprise, financial firmness, solvency.

УДК 658.783

Проф. О.Г. Мельник, д-р екон. наук;
магістр М.Я. Нагірна – НУ "Львівська політехніка"

ПРОЦЕС ПЛАНУВАННЯ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Розкрито сутність понять "товарні запаси" та "планування товарних запасів", наведено основні етапи планування товарних запасів та розкрито зміст кожного етапу. Наведено коротку характеристику основних моделей, що використовуються у плануванні товарних запасів. Розкрито сутність стратегічного планування та його взаємозв'язок із тактичним плануванням товарних запасів.

Ключові слова: запаси, товарні запаси, моделі планування запасів, етапи планування товарних запасів.